

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปี 2546 อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสัมภาษณ์สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นเครื่องมือในการเก็บแบบสอบถาม ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 3,403 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 คน จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. การกู้ยืมเงินและการนำเงินกู้ไปใช้
3. การใช้คืนเงินเงินกู้ยืม
4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	293	80.04
หญิง	69	19.96
รวม	362	100.00
สถานภาพสมรส		
โสด	8	2.21
คู่	328	90.61
หม้าย	20	5.52
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	6	1.66
รวม	362	100.00

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	222	61.33
มัธยมศึกษา	109	30.11
อนุปริญญาหรือสูงกว่า	31	8.56
รวม	362	100.00
อาชีพ		
ทำนา/ทำไร่	348	96.13
รับจ้างทั่วไป	11	3.04
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3	0.83
รวม	362	100.00
ความเกี่ยวข้องกับกองทุนเงินล้าน		
สมาชิก	269	74.31
กรรมการกองทุน	93	25.69

อายุ

$$X = 50.18 \text{ ปี } S.D. = 9.72 \text{ ปี } \min = 22 \text{ ปี } \max = 72 \text{ ปี}$$

รายได้ต่อปี

$$X = 42,624.31 \text{ บาท } S.D. = 10,618.69 \text{ บาท } \min = 10,000 \text{ บาท } \max = 47,000 \text{ บาท}$$

รายจ่ายของครอบครัวต่อปี

$$X = 30,917.13 \text{ บาท } S.D. = 9,847.45 \text{ บาท } \min = 5,000 \text{ บาท } \max = 24,000 \text{ บาท}$$

สมาชิกที่อาศัยอยู่จริง

$$X = 5.63 \text{ คน } S.D. = 1.46 \text{ คน } \min = 1 \text{ คน } \max = 9 \text{ คน}$$

สมาชิกที่กำลังศึกษาต่อ

$$X = 2.93 \text{ คน } S.D. = 1.18 \text{ คน } \min = 1 \text{ คน } \max = 6 \text{ คน}$$

จากตารางที่ 14 พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.18 ปี สถานภาพสมรสคู่ จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพ ทำนา รายได้เฉลี่ย 42,624.31 บาทต่อปี รายจ่ายของครอบครัว 30,917.13 บาทต่อปี

นอกจากนี้ยังพบว่า มีสมาชิกอาศัยอยู่จริงในครอบครัว เฉลี่ย 6 คน เป็นสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่เฉลี่ย 3 คน และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุน

2. การกู้ยืมเงินและการนำเงินกู้ไปใช้

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของการกู้ยืมเงินกองทุน

การกู้ยืมเงินกองทุน	จำนวน	ร้อยละ
ชื่อโครงการ		
เลี้ยงโค	165	45.58
เลี้ยงสุกร	69	16.06
ปลูกยา	15	4.14
ทำนาปรัง	21	5.80
ขายของชำ	72	19.90
ขายกล้วยเดี่ยว	20	5.52
รวม	362	100.00
วัตถุประสงค์ของโครงการ		
อาชีพเสริม	211	58.29
เพิ่มรายได้	151	41.71
รวม	362	100.00

จำนวนเงินที่กู้ยืมกองทุนหมู่บ้านใน 2546

$$X = 21,602.21 \text{ บาท } S.D. = 6,428.97 \text{ บาท } \min = 10,000 \text{ บาท } \max = 50,000 \text{ บาท}$$

จากตารางที่ 15 พบว่า โครงการที่กลุ่มตัวอย่างขอกู้ยืมส่วนใหญ่เป็นโครงการเลี้ยงโค และมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเป็นอาชีพเสริม ส่วนจำนวนเงินที่สมาชิกกู้ยืมเฉลี่ย 21,602.21 บาท

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของการนำเงินกู้ไปใช้

การนำเงินกู้ไปใช้	จำนวนคน	ร้อยละ
ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	87	24.08
ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	275	76
- ซื้อรถมอเตอร์ไซด์	48	13.23
- ซื้อโทรศัพท์มือถือ	75	20.72
- ใช้หนี้เดิม	53	14.64
- ซ่อมแซมบ้าน	14	3.86
- ใช้จ่ายประจำวัน	68	18.78
- ทุนการศึกษา	17	4.69
รวม	362	100.00

รายได้จากการขายผลผลิตในการดำเนินโครงการ

$$\bar{X} = 18,320.44 \quad S.D. = 5,270.89 \quad \min = 3,400 \quad \max = 22,000$$

รายจ่ายในการลงทุนโครงการ

$$\bar{X} = 20,455.80 \quad S.D. = 7,408.07 \quad \min = 10,000 \quad \max = 45,000$$

กำไรจากการลงทุนโครงการ

$$\bar{X} = 7,287.29 \quad S.D. = 1,522 \quad \min = 6,000 \quad \max = 12,000$$

จากตารางที่ 16 พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยนำเงินไปเป็นค่าซื้อโทรศัพท์มือถือและใช้จ่ายประจำวัน และกลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากการขายผลผลิตในการดำเนินงานโครงการเฉลี่ย 18,320.44 บาท รายจ่ายจากการลงทุนโครงการเฉลี่ย 20,455.80 บาท และกำไรจากการลงทุนโครงการเฉลี่ย 7,287.29 บาท

3. การใช้คืนเงินกู้ยืม

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละการใช้คืนเงินกู้ยืม

การใช้คืนเงินกู้ยืม	จำนวน	ร้อยละ
การคืนเงินกู้ยืม		
- ก่อนกำหนดเวลาชำระ	0	0.00
- ทันตามกำหนดเวลา	122	33.70
- ไม่ทันตามกำหนดเวลา	240	66.30
แหล่งเงินที่นำมาใช้คืนเงินกู้ยืมกองทุน		
- ได้จากกิจการลงทุนในโครงการ	52	14.26
- ได้จากลูก/ญาติ/พี่น้องส่งมาใช้	235	65.03
- ได้จากการกู้ยืมสถาบันการเงิน	64	17.67
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์		
ธนาคารออมสิน		
ธนาคารกรุงไทย		
- ได้จากการกู้ยืมนายทุนนอกระบบ	11	3.04

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมปี 2546

$\bar{X} = 5.76$ บาท S.D. = 1.14 บาท min = 1 บาท max = 8 บาท

ดอกเบี้ยที่สมาชิกจ่ายให้กับกองทุนเมื่อครบรอบปี ในปี 2546

$\bar{X} = 1,474.31$ บาท S.D. = 869.45 บาท min = 200 บาท max = 2,000 บาท

เงินที่ต้องคืนกองทุนหมู่บ้าน ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย

$\bar{X} = 22,648.07$ บาท S.D. = 6,911.67 บาท min = 10,151 บาท max = 53,000 บาท

เงินต้น $\bar{X} = 6,809.84$ บาท S.D. = 1,357.64 บาท min = 10,000 บาท max = 20,000 บาท

ดอกเบี้ยต่อเดือน $\bar{X} = 2.47$ บาท S.D. = 2.10 บาท min = 3 บาท max = 5 บาท

เงินต้น $\bar{X} = 1,422.65$ บาท S.D. = 901.03 บาท min = 10,000 บาท max = 50,000 บาท

ดอกเบี้ยต่อเดือน $\bar{X} = 2.42$ บาท S.D. = 2.10 บาท min = 2 บาท max = 12 บาท

จากตารางที่ 17 พบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเฉลี่ย 6 บาทต่อปี จำนวนดอกเบี้ยที่สมาชิกแต่ละคนจ่ายคืนให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อครบรอบปีเฉลี่ย 1,474.31 บาท และจำนวนเงินที่สมาชิกคืนให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งต้นและดอกเบี้ยเฉลี่ย 22,648.07 บาทต่อปี

ส่วนการคืนเงินกู้ยืมนั้น พบว่า ส่วนใหญ่คืนเงินกู้ไม่ทันตามกำหนดเวลา โดยได้เงินมาจากลูก/ญาติ/พี่น้องส่งมาใช้ เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการกู้ยืมนายทุนนอกระบบ ดอกเบี้ยเฉลี่ย 2.47 บาทต่อเดือน

การกู้ยืมเงินและนำเงินกู้ไปใช้

1. การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน กรณีอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่แล้วได้กู้เฉพาะบุคคลที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นในกรณี หมู่บ้านใดที่มีสมาชิกน้อย เงินกองทุนมีผู้กู้ก็พิจารณาให้ผู้มิได้เป็นสมาชิกกู้ยืม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมติของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนั้นๆ ไม่ว่าจะป็นข้าราชการหรือผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกขอกู้ คณะกรรมการจะพิจารณาอนุมัติให้สมาชิกเป็นอันดับแรกซึ่งชาวบ้านจะบริหารจัดการกันเองตามศักยภาพของชุมชนในหลายๆ หมู่บ้านจะให้สมาชิกเขียนโครงการเสนอขอกู้ บางหมู่บ้านก็จะมีผู้รับเขียนให้หรือลอกโครงการกันเอง เพื่อเสนอคำขอกู้ต่อคณะกรรมการพิจารณาโครงการ เพื่อความเหมาะสมและอาจมีปัญหาในการพิจารณาอยู่บ้าง เช่น จะได้รับอนุมัติ เฉพาะผู้เป็นญาติของคณะกรรมการ หรือได้รับจำนวนเงินไม่เท่ากับที่ตนเองเสนอขอกู้ โครงการเสนอขอกู้ในอำเภออาจสามารถ เป็นโครงการเลี้ยงสัตว์ ร้านขายของชำ ร้านเสริมสวย ช่างซ่อม ทำนาปรัง ปลูกยาสูบเตอร์กีส เป็นต้น โดยแยกย่อยดังนี้

1.1 ซื่อขายแลกเปลี่ยนโค สมาชิกมิได้นำมาเลี้ยงแต่เพื่อเก็งกำไรเท่านั้น หรือในสมัยก่อนเรียกนายฮ้อยหรือพ่อค้าโค กระบือ ในปัจจุบันซึ่งในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ ผู้ที่เข้าขายนายฮ้อยมิไม่ถึง 10 คน ส่วนใหญ่จะเลี้ยงเพื่อทำพันธุ์ ขยายพันธุ์หรือเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น สมาชิกส่วนใหญ่แล้วไม่ได้ทำเป็นการค้าหรือธุรกิจตัวเลข ซึ่งในที่นี้ในการลงทุนของสมาชิกต้องมองเห็นแต่ต้องได้ เช่น สมาชิกลงทุนซื้อโค ถ้าทำธุรกิจอย่างอื่นจะมีน้อยหรือไม่มีเลยที่สมาชิกลงทุนแบบตัวเลขคงจะเป็นเพียงการซื้อห่วยบนดินของรัฐบาล

1.2 เลี้ยงโค สมาชิกซื้อโคเนื้อเพื่อนำมาเลี้ยงในครอบครัวเพื่อหวังกำไรในระยะยาว ทำรายได้เป็นอาชีพเสริม จะเลี้ยงนานเป็นปี ๆ หรือหลายปีก็แล้วแต่ความสมัครใจของสมาชิก ซึ่งอาจจะเป็นการเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง โคเนื้อ โคขุน โคพันธุ์ แต่ในพื้นที่ของอำเภออาจสามารถจะไม่มีมีการเลี้ยงโคนม อาจจะเป็นเพราะสภาพพื้นที่ภูมิอากาศ หรือไม่มีผู้

แนะนำส่งเสริมให้เลี้ยง จึงทำให้สมาชิกมีรายได้น้อยและซ้ำไม่ทันค่อเงินที่กู้มาเพราะระยะเวลาการกู้ และการส่งคืนเป็นหนึ่งปี ยังผลให้สมาชิกมีมีกำไรหรือยังไม่ได้ขายโคที่เลี้ยงก็ถึงกำหนดส่งเงิน กู้ยืมแล้ว กว่าธุรกิจจะส่งผลกำไรต้องใช้เวลานานหลายปี อาจจะเป็น 4-5 ปี สมาชิกในกลุ่มนี้ จึงเสนอแนะให้ขยายเวลาคืนเงินทุนเป็น 4-5 ปี ในบางรายซื้อโครุ่นมาเลี้ยงกว่าจะตั้งท้อง กว่า จะตกลูกใช้เวลาหลายปี ซึ่งในเมื่อโคท้อง เจ้าของไม่อยากขาย จึงทำให้สมาชิกไปขอกู้เงิน นายทุนนอกระบบถึงเมื่ออัตราดอกเบี้ยจะแพงสูงก็ตาม เพียงว่าจะได้ส่งเงินกู้ยืมให้ทันกำหนดเวลา เพราะในข้อบังคับบางหมู่บ้านกำหนดส่งช้ากว่ากำหนดสมาชิกจะถูกลดเงินกู้ยืมในคราวต่อไป ฉะนั้นในเมื่อสมาชิกกลัวถูกลดเครดิต จึงต้องขอกู้นายทุนนอกระบบส่งคืนดอกและเงินต้น หรือ ในบางรายกู้ ธกส. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ส่งกองทุนหมู่บ้านทำให้สมาชิกเป็นหนี้ ในทุกระบบ หากรัฐบาลปล่อยให้เป็นอย่างนี้จะทำให้ประชาชนมีแต่จะเพิ่มหนี้สินมากขึ้น แนวทางแก้ไขจึงต้องการให้หน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพัฒนาชุมชน ต้องรอ เกษตรอำเภอ จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรแนะนำส่งเสริมวิชาการหรือเทคนิคอาชีพต่าง ๆ ให้สมาชิก พร้อมทั้งประกันราคาผลผลิตและหาตลาดระบายสินค้าอย่างถูกวิธีและครบวงจร

ส่วนอาชีพอื่นๆ ที่พบในโครงการขอกู้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็น ร้านขายของชำ ร้านเสริมสวย ช่างซ่อม ปู่ลูกยาสูบเตอร์กีส หรือทำนาปรัง จะมีในบางตำบล บางท้องถื่นเท่านั้นอย่างเช่น ทำนาปรังเฉพาะพื้นที่ใกล้แม่น้ำชี เพราะมีคลองส่งน้ำ ส่วนพื้นที่ ไกลออกไปจะเป็นการปลูกพืชอย่างอื่น ในส่วนของเรื่องประเพณีศาสนา ส่วนใหญ่ประชากรใน อำเภออาจสามารถ ส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ

2. การใช้คืนเงินกู้ยืมของกองทุนหมู่บ้านในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด นั้น กระทำโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน อันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหนรัญญิก ประชาสัมพันธ์ เลขานุการและกรรมการฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน

3. กรณีที่สมาชิกไม่พร้อมที่จะส่งคืนเงินกู้ หรือสมาชิกรายใดพร้อมส่ง เมื่อถึง กำหนด ส่งก็จะนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย นำมาให้เหนรัญญิกรวบรวมความพร้อมเพื่อส่งธนาคาร ออมสิน แต่จะมีสมาชิกหลายรายที่ไม่มีความพร้อม จะเป็นการประกอบธุรกิจขาดทุนหรือ เหตุอื่นใดก็ตาม หากไม่พร้อมที่จะส่งก็ให้กรรมการหาแหล่งเงินกู้ส่งกองทุน เพื่อให้ทันตาม กำหนดเวลา อาจจะเป็นบางส่วนที่กู้ยืมไปหรือทั้งหมด ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยและแยกเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

3.1 การส่งคืนเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน โดยโครงการขอกู้ประสบความสำเร็จ หรือธุรกิจมีกำไร โดยไม่ต้องกู้ยืมนอกระบบหรือแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ส่งกองทุนหมู่บ้าน

สมาชิกในกลุ่มนี้จะเป็นจำนวนน้อย เพราะสมาชิกส่วนใหญ่จะไม่นำเงินกู้ไปใช้ตามโครงการ ทำให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จจริงๆ นั้นมีน้อยคน

3.2 การส่งคืนเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ทันตามกำหนดเวลา ทั้งนี้อาจมีหลายสาเหตุที่กัณายทุนนอกระบบต่าง ๆ จึงแยกเป็นสาเหตุดังนี้

3.2.1 โครงการที่สมาชิกเสนอขู้้นขาดทุนไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ไม่สามารถส่งคืนเงินกู้ยืมกองทุนได้

3.2.2 นำเงินไปใช้ในกิจการอื่นนอกวัตถุประสงค์ ทำให้ไม่มีเงินส่งคืน จึงต้องรอเงินจากบุตรที่ไปทำงานต่างจังหวัด

3.3 เงินที่นำมาส่งคืนได้จากแหล่งดังต่อไปนี้

3.3.1 ได้จากการลงทุนตามวัตถุประสงค์

3.3.2 กัณายทุนนอกระบบหรือกัณสถาบันการเงินส่งกองทุนหมู่บ้าน เพราะยังไม่ได้ขายสินค้า เช่น สมาชิกซื้อโคมาเลี้ยงแต่ยังไม่ได้ขายโคอาจจะเป็นเพราะโคตั้งท้องอยู่หรือถ้าขายโคจะทำให้ขาดทุน หรือยังเสียดายโคที่เลี้ยงอยู่ สมาชิกจึงตัดสินใจกัณายทุนส่งกองทุนหมู่บ้าน ยอมที่จะจ่ายดอกเบี้ยให้นายทุนนอกระบบหรือสถาบันการเงิน เพื่อให้ทันกำหนดส่งกองทุนหมู่บ้าน

3.3.3 กัณยืมญาติพี่น้อง เพื่อที่จะส่งคืนเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ทันตามกำหนดเวลา สาเหตุที่กัณญาติพี่น้องเพราะสะดวกกว่า ดอกเบี้ยต่ำกว่านายทุนหรือบางที่ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยเพราะเป็นญาติ ๆ กันเอง อาจจะเป็นการกัณทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยหรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเท่าที่จำเป็น

4. สมาชิกที่ไม่ส่งคืนเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านเลยอันเกิดจากความเข้าใจผิดและสำคัญผิด สมาชิกนึกเอาเองว่ารัฐบาลเอาเงินมาแจกสมาชิก จึงนำจำนวนเงินหารด้วยจำนวนสมาชิกคนละเท่า ๆ กันซึ่งขณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลอยู่ระหว่างสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ทำความเข้าใจและคืนเงินกู้ยืมทั้งหมดนี้อาจมาจากสาเหตุดังนี้

4.1 เป็นการบริหารจัดการผิดระบบ ทำให้สมาชิกและกรรมการไม่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ

4.2 ขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกับสมาชิกทำให้สมาชิกสำคัญว่าเป็นเงินที่ให้เปล่า

4.3 คณะกรรมการคือร้านไม่ทำตามระบบหรือคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากในการพัฒนาเป็นธนาคารหมู่บ้านตามนโยบายของรัฐบาล

5. ขั้นตอนเตรียมการส่งคืนเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน

5.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนัดประชุมเพื่อตรวจสอบความพร้อมทะเบียนเงินกู้ จัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เรียบร้อยและกำหนดวัน เวลา เพื่อให้สมาชิกกู้และเข้าใจถึงระเบียบวิธีส่งคืนเงินกู้ยืม

5.2 คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ เช่น ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายตรวจสอบข้อมูลเอกสาร ฝ่ายการเงิน เป็นต้น ถ้าฝ่ายประชาสัมพันธ์จะประกาศออกหอกระจายข่าวในหมู่บ้านหรือ ดิถประกาศ ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านให้สมาชิกทราบถึงวันเวลาที่ชำระคืนเงินกู้ก่อนถึงวันชำระจริงหรือวันสุดท้ายของวัน กำหนดส่ง 1 - 2 สัปดาห์

6. ขั้นตอนการชำระคืนเงินยืมกองทุนหมู่บ้าน

6.1 ก่อนถึงวันกำหนดส่งคืนเงินกู้ยืม คณะกรรมการต้องมีการประชุมเฉพาะกรรมการ เพื่อเตรียมความพร้อมในส่วนต่าง ๆ เพื่อให้มีข้อบกพร่องน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

6.2 ถึงวันและเวลาที่คณะกรรมการกำหนดให้สมาชิกนำเงินกู้ยืมพร้อมดอกเบี้ย ติดต่อขอชำระคืนเงินกู้ยืม ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านและตรวจสอบความถูกต้องพร้อมขอรับใบเสร็จรับเงินกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

6.3 คณะกรรมการฝ่ายการเงินหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเงินตรวจนับเงินทั้งหมดของแต่ละบุคคลให้ถูกต้องพร้อมออกใบเสร็จให้สมาชิก

6.4 คณะกรรมการตรวจนับจำนวนเงินทั้งหมดและทำเอกสารประกอบการส่งคืนเงินกู้ยืม เพื่อนำส่งธนาคารออมสินสาขาอำเภออาจสามารถ และทำเอกสารส่งพัฒนาชุมชน เพื่อเสนอให้นายอำเภอรับทราบการเคลื่อนไหวเงิน พร้อมทั้งสถิติการกู้ยืมและดอกเบี้ยในแต่ละปี ซึ่งจะมีเอกสารบัญชีต่าง ๆ

7. ขั้นตอนการกู้ในรอบต่อไป ในเมื่อส่งมอบเงินทั้งหมดให้ธนาคารพร้อมเอกสารประกอบทุกชุดถูกต้อง คณะกรรมการจัดเตรียมประชุม ให้สมาชิกเขียนโครงการขอกู้เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการในคราวต่อไป คณะกรรมการจะเป็นฝ่ายเตรียมเอกสารต่าง ๆ ให้พร้อม ถ้าหากมีสมาชิกรายใดส่งช้ากว่ากำหนด ก็ให้คณะกรรมการทำตามระเบียบกองทุนแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะคาดโทษปรับหรือลดการกู้ คณะกรรมการและสมาชิกจะประชุมร่วมกันอีกครั้ง เพื่อออกระเบียบเพิ่มเติมหรือระดมหุ้น หรือหาข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขหรือลงมติต่าง ๆ หากมีการประชุมหลังจากส่งเงินแล้ว ในบางหมู่บ้านก็จะมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ ผู้บริหารเงิน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบ พร้อมทั้งให้ส่งโครงการขอกู้ในรอบต่อไป ในระหว่างนี้สมาชิกจะเตรียมคนค้ำประกันคือสมาชิกหนึ่งคน จะค้ำประกันเงินกู้ไม่เกิน 2 ราย ในวงเงินรายละไม่เกิน

สองหมื่นบาท ในบางรายไม่มีคนค้ำประกันก็ให้นำทรัพย์สิน ตามที่คณะกรรมการกำหนด มาค้ำประกัน ซึ่งในการค้ำประกันเงินกู้ ก็จะไปถึงขั้นตอนการส่งคืนเงินกู้ภายใน 3 คน จะควบคุมกันเองทั้งการกู้และการส่งคืนเงินกู้ยืม

ระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกออกเพิ่มเติม มีดังนี้

1. ถ้าสมาชิกขาดการประชุมเกิน 3 ครั้ง โดยไม่มีเหตุอันควร ในการกู้รอบต่อไป คณะกรรมการพิจารณาลดวงเงินกู้ลง 20-50 % แล้วแต่จะตกลงกันอยู่ในดุลพินิจของ คณะกรรมการผู้บริหาร
2. ถ้าสมาชิกภายในกลุ่ม 3 คน หากมีสมาชิกรายหนึ่งรายใดส่งเงินล่าช้า ทำให้กลุ่มเสียผลประโยชน์ ถูกลดการกู้เงินให้น้อยลง คณะกรรมการพิจารณาลดการกู้ทั้งกลุ่ม 3 คน หรือบางรายในกลุ่มแล้วแต่ความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการ ผู้บริหาร
3. สมาชิกรายใดทำให้กองทุนเกิดความเสียหาย ขาดประโยชน์อันควรได้ ให้ประชุมพิจารณาลดการกู้หรือไม่มีหนี้สินกับกองทุนพิจารณาให้ออกจากการเป็นสมาชิก แต่จะ อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการผู้บริหาร
4. สมาชิกรายใดส่งเงินกู้ยืมก่อนกำหนดและให้ความสะดวกต่อคณะกรรมการ ถือว่าเป็นสมาชิกชั้นดี คณะกรรมการจะพิจารณาเพิ่มวงเงินกู้ให้
5. สมาชิกรายใดโครงการประสบความสำเร็จและกู้เงินไปแล้วใช้เงินตาม โครงการขอกู้ คณะกรรมการควรพิจารณาเพิ่มวงเงินกู้ให้แก่สมาชิก
6. หากสมาชิกไม่ใช้เงินตามโครงการขอกู้ คณะกรรมการควรพิจารณาลดวงเงิน กู้ยืมแล้วแต่ความเหมาะสม ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละหมู่บ้านเป็นภาพรวมของอำเภอ อาจสามารถ ซึ่งบางหมู่บ้านก็มิได้มีการเพิ่มข้อบังคับแต่อย่างใด

ผลประโยชน์ที่สมาชิกและคณะกรรมการได้รับ

1. เฉลี่ยคืนปันผลให้สมาชิก	30 %
2. เงินประกันความเสี่ยง	20 %
3. เงินสาธารณะประโยชน์	15 %
4. เฉลี่ยคืนผู้กู้ยืม	5 %
5. เงินค่าตอบแทนให้คณะกรรมการ	10 %
6. สมทบกองทุน	10 %
7. อื่น ๆ ตามที่สมาชิกและคณะกรรมการเห็นสมควร	10 %

ทั้งนี้ผลประโยชน์ที่กล่าวมาข้างต้นมาจากดอกผลกำไรของกองทุนหมู่บ้าน ในแต่ละข้อ มีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมที่นำมาเวลานั้น ตัวอย่างข้างต้นนี้เป็นข้อมูลของตำบลหนองม อำเภอบางสามารถเท่านั้น ถ้าเงินหนึ่งล้านบาทปล่อยกู้หมดและอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาทต่อปี ก็จะเท่ากับว่ามีผลกำไรสุทธิ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาท) หรือถ้าหมู่บ้านใดอัตราดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 8 บาทต่อปี กำไรสุทธิ 80,000 บาท (แปดหมื่นบาท) ทั้งนี้ข้อ 2 และข้อ 6 ไม่นิยมเบิกถอนเพราะธนาคารเองก็ไม่สนับสนุนให้เบิกถอนส่วนอื่น ๆ จะอยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการ

8. ขึ้นประเมินผล ในภาพรวมของอำเภอบางสามารถส่วนใหญ่ แล้วจะคืนเงินกู้ร้อยละ 50 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในการคืนเงินกู้ยืมกองทุนนั้น สมาชิกส่วนใหญ่จะกู้ยืมทุนนอกระบบหรือแหล่งเงินทุน หรือสถาบันการเงินอื่นๆ ส่งคืนเงินกู้ยืม เพราะส่วนใหญ่สมาชิกไม่นำเงินกู้ไปใช้ตามโครงการของกู้ของสมาชิก จึงทำให้สมาชิกเพิ่มพูนหนี้สิน ซึ่งขัดกับความเป็นจริง พัฒนาชุมชนเองกำหนดมาตรฐานส่งคืนเงินกู้ของแต่ละหมู่บ้านเป็น 1A 2A และ 3A นั้นหมายถึง ปัญหาของหมู่บ้านซึ่งหมู่บ้านใดไม่มีปัญหาเยี่ยมมากพัฒนาชุมชนจะให้ 3A 2A และ 1A ตามลำดับ ในความเป็นจริงสมาชิกประสบความสำเร็จในการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านไปทำธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งยังผลให้ชุมชนอ่อนแอและยังยากจนเหมือนเดิม เป็นการสร้างภาพลวงว่ากองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จ เพราะในการคืนเงินกู้จะส่งครบหมด เหมือนสมาชิกกู้เงินกองทุนไปแล้วประสบความสำเร็จในอาชีพ สามารถสร้างเงิน สร้างอาชีพได้ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน หารู้ไม่ว่าในเงินที่สมาชิกชำระคืนเงินกู้นั้นเกือบจะร้อยละ 50 เหมือนกัน สมาชิกกู้สถาบันการเงินหรือกู้ยืมทุนนอกระบบส่ง นี่เป็นเพียงภาพสะท้อนอีกมุมหนึ่งของกองทุนหมู่บ้าน ในความเป็นจริงสมาชิกเองก็หลอกตัวเอง เวลาผู้วิจัยเก็บข้อมูลหรือพัฒนาชุมชนอำเภอบางสามารถเก็บ ข้อมูลไม่ยอมบอกความจริงว่าตัวเอง นำเงินไปใช้ตามโครงการของกู้หรือนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ของกู้หรือไม่และบังเกิดผลกำไร ขาดทุนประการใด แต่พอถึงเวลากำหนดส่งคืนเงินกู้ยืมก็มีเงินส่งตามกำหนดเวลา เป็นเรื่องเจ็บปวดที่สุดสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเช่นนี้หลอกตัวเอง หลอกเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลอกผู้วิจัยกว่าจะได้ข้อมูลที่แท้จริง ต้องใช้เวลานาน ผู้วิจัยเก็บตัวภายในชุมชนเป็นเวลาหลายเดือนทำตัวให้เป็นหนึ่งเดียว กว่าสมาชิกจะบอกความจริงว่า การที่เขาส่งเงินกู้ยืมได้ร้อยละ 50 นั้น เป็นเพราะเขาเองสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเองมิได้ทำตามคำของกู้หรือมิได้ทำตามโครงการเสนอของกู้ จึงทำให้โครงการต่าง ๆ ล้มเหลว ไม่เกิดผลดี ทำให้สมาชิกต้องกู้ยืมทุนนอกระบบในอัตราสูงมากเท่าที่พบมีทั้งร้อยละ 4 บาทต่อเดือน 5 บาทต่อเดือนหรือสูงสุด 6 บาทต่อเดือน หรืออาจจะมากกว่านี้ก็เป็นไปได้

เพราะสมาชิกเปิดเผยเท่านั้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะรู้เฉพาะนายทุนกับประธานกองทุนหรือกรรมการกองทุนในบางพื้นที่บางหมู่บ้านนั้น จะเป็นเพียงการสมรู้ร่วมคิดระหว่างประธานกองทุนและนายทุนนอกระบบเท่านั้น เพราะผู้มีอำนาจอนุมัติเงินกู้ยืมนั้นเป็นประธานกองทุนจะเอื้อประโยชน์ระหว่างประธานกองทุนและนายทุน ส่วนใหญ่นายทุนจะบอกให้ปิดเป็นความลับเฉพาะไม่ยอมบอกว่านายทุนเป็นใครมาจากไหน จะบอกว่าเป็นความรับผิดชอบของใครคนใดคนหนึ่ง คงเป็นไปได้ไม่ได้ หากแต่ว่าในการที่สมาชิกทำโครงการขอกู้และรับเงินกู้แล้วนั้น ไม่มีใครกำชับดูแลว่าเงินที่ได้มาจะใช้ทำโครงการหรือไม่ หรือจะนำไปใช้ประโยชน์นอกโครงการ ทำให้โครงการขอกู้ขาดทุนหรือล้มเหลว ยงดีสมาชิกกองทุนยังมีความรับผิดชอบสูง พอถึงกำหนดส่งคืน จึงหาแหล่งเงินกู้ส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ทันตามกำหนดเวลายังเป็นผลให้สมาชิกเป็นหนี้ตลอดชีวิต ล้มเหลวในการประกอบอาชีพ ที่จะดำเนินชีวิตเป็นปกติสุข เป็นผลสะท้อนทำให้ประชาชนฐานราก เป็นปัญหาในการที่จะพัฒนาประเทศชาติในกาลต่อไป

ฉะนั้นแนวทางที่จะพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนฐานรากนี้ กลไกของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเอาใจใส่ดูแล รับผิดชอบกว่าที่เป็นอยู่ และนำเสนอส่งเสริมอาชีพพร้อมทั้งประกันราคาผลผลิต หาดตลาดให้เพื่อรองรับผลผลิตอันเกิดจากโครงการของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อไป จึงจะทำให้ประชาชนฐานรากมีจุดแข็ง ช่วยเหลือตัวเองได้ และยืนบนลำแข้งตัวเองได้ในที่สุด

ข้อคิดเห็นที่มีต่อการกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 18 ข้อคิดเห็นที่มีต่อการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

ข้อคิดเห็นที่มีต่อการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนเงินกู้ยืม		
น้อย	273	75.41
พอดี	89	24.59
มาก	0	0.00
รวม	362	100.00

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ข้อคิดเห็นที่มีต่อการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
อัตราดอกเบี้ย		
น้อย	4	1.11
พอดี	178	49.17
มาก	180	49.72
รวม	362	100.00
ระยะเวลาที่ยืม		
1 ปี	351	96.96
2 ปี	10	2.76
3 ปี	1	0.28
รวม	362	100.00
ขั้นตอนในการใช้คืนเงินกู้		
ไม่สะดวก	204	56.36
สะดวก	158	43.64
รวม	362	100.00
การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน		
ไม่โปร่งใส	233	64.36
โปร่งใส	129	35.64

จากตารางที่ 18 พบว่า ข้อคิดเห็น ที่มีต่อการกู้ยืมและการคืนเงินกู้ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองส่วนใหญ่เห็นว่าจำนวนเงินกู้ยืมน้อยเกินไป อัตราดอกเบี้ยพอดีและมากใกล้เคียงกัน ระยะเวลาขืมเงินที่เหมาะสมควรเป็น 1 ปี ขั้นตอนในการขืมไม่สะดวกมาก และการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนไม่โปร่งใส

4. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการเก็บข้อมูลทำการวิจัยครั้งนี้ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเน้นเกษตรกร ซึ่งขาดทักษะในการบริหารจัดการกับเงินทุนทำให้ขาดทุนหรือมีกำไรน้อยในบางครั้งราคาสินค้าเกษตรตกต่ำทำให้เป็นปัญหาและความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์ทำให้ข้อมูลที่ได้รับอาจจะผิดจากความเป็นจริง หรือผู้ให้สัมภาษณ์อาจมองว่าผู้วิจัยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐติดตามประเมินผลกองทุน ทำให้ได้ข้อมูลผิดไปจากความเป็นปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY